

Speech Kees Rade, Tijdelijk Zaakgelastigde a.i. van het Koninkrijk der Nederlanden in de Republiek Suriname

Ter gelegenheid van de opening van het congres 'voeding en duurzame landbouw in Suriname'

17 november 2017

De heer Hendrik Comvalius, coördinator van Stichting d'ONS, en de rest van het Stichting d'ONS team,

De heer Rob Baan, mevrouw Tamara de Weijer, mevrouw Jennifer Plein,

Overige sprekers, leden van de pers, genodigden en deelnemers,

Geachte dames en heren,
Het is mij een genoegen hier vanochtend voor u te staan om u welkom te heten bij dit congres over voeding en duurzame landbouw in Suriname. Stichting Duurzame Ontwikkeling Nederland Suriname (Stichting d'ONS) heeft ook dit jaar weer een actueel en relevant thema bedacht voor dit congres. Ik ben daarom blij om

hier vandaag aanwezig te zijn om namens de Nederlandse ambassade een bijdrage te mogen leveren aan dit congres.

Dames en heren,

In de september editie van het tijdschrift *National Geographic* stond een artikel met de titel 'This tiny country feeds the world'. Aangezien ik hier voor een zaal vol goed geïnformeerde landbouwers sta zal het u niet verbazen over welk land dit artikel gaat. Inderdaad, Nederland is de tweede grootste voedselexporteur ter wereld en heeft veel kennis in huis op agrarisch gebied. Het is een mooi artikel en ik raad u allen aan het artikel te lezen. In het artikel staan een paar interessante zaken in die ik graag kort met u wil bespreken.

Als eerste wordt geschetst welke enorme uitdagingen ons op voedselzekerheidsgebied wachten. In de komende vier decennia zal de wereld evenveel voedsel moeten produceren als in de afgelopen 8000 jaar is geoogst door alle boeren gezamenlijk.¹ Dus de komende 40 jaar, evenveel als de afgelopen 8000 jaar. Een gigantische opgave. De redenen hiervoor zijn de verwachte toename van de wereldbevolking van 7.5 miljard van vandaag naar 10 miljard in 2050, en de forse groei die de middenklasse te zien zal geven, vooral in emerging economies. Voor de wereldgemeenschap is dit één van de grootste uitdagingen voor onze directe toekomst. En de belangen zijn groot: tientallen miljoenen levens zullen afhangen van het slagen er van.

Deze uitdaging kan alleen succesvol opgepakt worden als er wereldwijd serieus wordt nagedacht over ten eerste hoe in de komende jaren de voedings- en landbouwsector geherstructureerd kan worden teneinde deze hogere productie te halen, en ten tweede hoe dat moet gebeuren rekening houdend met duurzaamheid- en klimaatoverwegingen. En congressen als deze, waar kennis wordt gedeeld en ervaringen uitgewisseld, leveren daar een belangrijke bijdrage aan.

In Nederland wordt al langere tijd nagedacht over ons agrarisch- en voedselbeleid. In dat kader hebben we ongeveer twee decennia geleden in Nederland met elkaar een afspraak gemaakt over duurzame voedselvoorziening. Uiteraard ligt hier een heel beleid achter, maar de grondslag was simpel en is samen te vatten in één zin: 'we willen twee keer zoveel voedsel produceren, maar we willen tegelijkertijd slechts gebruik maken van de helft van de hulpbronnen'.² Die grondslag, zo simpel op papier, heeft in de afgelopen decennia voor grote veranderingen gezorgd. Een paar voorbeelden. In de Nederlandse tuinbouwsector is het gebruik van pesticiden bijna geheel uitgebannen en is het watergebruik in sommige gevallen met 90 procent afgenomen. Ter illustratie: voor de productie van een kilo tomaten is in Nederland 4 liter water nodig, in de Middellandse Zeelanden 40 liter. Onnodig te zeggen dat dit enorme gevolgen heeft, bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van Climate Smart Agriculture. Door productietechnieken te ontwikkelen die veel minder water nodig hebben kunnen boeren in gebieden, waar

door klimaatverandering minder water beschikbaar komt, toch productief blijven. Dit heeft weer gunstige gevolgen op migratiestromen. Een interessante link tussen Wageningen en bootjes op de Middellandse Zee, een link waar Nederland internationaal ook meer aandacht voor wil vragen.

Een andere verandering richting meer duurzaamheid betreft de veesector. In een tijdsbestek van 8 jaar is het antibiotica gebruik in de Nederlandse veesector met 60 procent afgenomen. Afijn, allemaal positieve veranderingen, maar die niet uit de lucht zijn komen vallen. Om dit te bereiken waren doelgericht beleid, ondernemerschap en vooral samenwerken tussen verschillende actoren nodig. Met name die laatste factor is belangrijk geweest, Nederland heeft deze resultaten kunnen bereiken omdat de wetenschap, het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld, waar nodig aangemoedigd en/of ondersteund door de overheid, de handen ineen hebben geslagen in wat uiteindelijk een win-win samenwerking is geworden.

En het heeft Nederland geen windeieren gelegd. Want, zoals al aangegeven, is Nederland tegenwoordig de tweede voedslexporteur ter wereld. Nederland is de grootste exporteur van tomaten, aardappelen en uien en één-derde van alle zaden die wereldwijd worden gebruikt komt uit Nederland. Ik denk dat de vertegenwoordigster van Rijk Zwaan die ons later zal toespreken hier nog wel wat meer over zal vertellen. De VS gaat ons als voedslexporteur voor, maar het is goed om dit even in perspectief te plaatsen. De VS is namelijk ook 270 keer groter dan Nederland. Niet gek

dat *National Geographic* het daarom over 'punching above its weight' heeft, wanneer Nederland wordt besproken.

Het is wel goed om meteen een kanttekening te maken, zodat er geen verwarring ontstaat. Nederland is de tweede exporteur van voedsel, maar het gaat daarbij om de waarde. We zijn niet de tweede producent van voedsel ter wereld. Daarvoor is ons land simpelweg te klein. Kijken we naar de wereldwijde productie van tomaten, dan gaan landen als China, de VS en zelfs Nigeria ons voor. Maar in termen van productiviteit, dus hoeveel kilo er per hectare wordt geoogst, dan vallen deze landen weer in het niet bij Nederland. Efficiëntie en innovatie in de landbouwsector zijn in de afgelopen decennia in Nederland tot een ware kunst verheven en daarom ligt de Nederlandse productiviteit zo hoog. In het licht daarvan ben ik ook blij dat Stichting d'ONS voor het tweede jaar op rij de heer Rob Baan heeft uitgenodigd om mee te komen naar Suriname. Rob is namelijk één van die ondernemers die leiding geeft aan zo'n innovatief en vooruitstrevend bedrijf, Koppert Cress.³

Zoals ik eerder opmerkte, aan de efficiënte en de hoge productiviteit die zo kenmerkend zijn voor de Nederlandse landbouwsector ligt een intensieve samenwerking tussen alle actoren ten grondslag. We hebben daarbij altijd sterk ingezet op informatievoorziening en kennisdeling. Iedereen kent tegenwoordig de Universiteit van Wageningen als dé agrarische kennisinstelling ter wereld. Maar een goede

kennisdeling en informatievoorziening is eigenlijk al 125 jaar beleid in Nederland. Vroeger gingen er al voorlichters van erf naar erf om te horen waar boeren tegenaan liepen en om ze te informeren over de laatste ontwikkelingen. Tegenwoordig wordt de agrarische kennis van de WUR wereldwijd gedeeld. Sterker nog, bijna de helft van de studenten die tegenwoordig in Wageningen studeren zijn uit het buitenland afkomstig. Ook in Suriname lopen er vele WUR alumni rond. Er zullen er in deze zaal ook ongetwijfeld een paar zitten.

Daarnaast hebben we gezien dat een sterke synergie tussen ondernemers en kennisinstellingen een katalyserende werking heeft. De Universiteit van Wageningen zit bijvoorbeeld niet in een ivoren onderwijstoren, maar werkt volop samen met bedrijven. 'The science-driven in tandem with the market-driven', zoals de *National Geographic* het mooi omschrijft, ligt ook ten grondslag aan de hoge mate van agrarische innovatie. Het is daarom ook niet gek dat de omgeving rond Wageningen tegenwoordig bekend staat als Food Valley, naar het voorbeeld van Silicon Valley in Californie. In Food Valley weten kennisinstellingen en internationale voedselbedrijven, zoals FrieslandCampina, Heinz en Aveko, elkaar goed te vinden.

Dames en heren,
Zoals u weet is er in Nederland sinds kort een nieuwe regering aangetreden. Waar voorheen landbouw onderdeel was van het ministerie van Economische Zaken, is er nu een nieuw ministerie opgericht met de

³ - <http://benelux.koppertcress.com/content/cressformation>

naam Landbouw, Natuur en Voedsel (LNV). Carola Schouten is de nieuwe minister van LNV en hoewel haar prioriteiten nog niet tot in detail bekend zijn, heeft ze al aangegeven dat voor haar voedselzekerheid een centraal thema is. Ze ziet een belangrijke rol weggelegd voor Nederland om onze agrarische kennis met de rest van de wereld te delen. Hiermee wordt eigenlijk de weg vervolgd die al langere tijd door Nederland is ingeslagen. De Nederlandse overheid ondersteunt namelijk graag initiatieven die bijdragen aan agrarische ontwikkeling in het buitenland. Zeker ook in Suriname. U weet dat er af en toe wat discussies zijn tussen beide overheden, maar er bestaat een gemeenschappelijke wens om de maatschappij-tot-maatschappij contacten te bevorderen, zeker in een sector als de landbouw. Wij zijn dan ook graag bereid om waar mogelijk ondersteuning te bieden, binnen de bredere kaders van ons economische diplomatie instrumentarium.

Eerder dit jaar hebben wij bijvoorbeeld een Nederlandse voedselkundige naar Suriname gehaald die tijdens de United Business Fair heeft gesproken over de importvoorwaarden van voedsel naar de EU.⁴ Daarnaast zijn met Nederlandse ondersteuning in de afgelopen jaren enkele innovatieve, agrarische ondernemingen opgezet in Suriname. Ik denk daarbij aan het sukadebedrijf Suriname Candied Fruits van Ruud Souverein en Caripork, het artificial insemination center voor varkens in Saramacca.⁵

Ook de Twinningfaciliteit, waar over enkele maanden weer aanvragen voor kunnen worden ingediend, staat open voor onderwijsprojecten op agrarische gebied.

Dames en heren,
Het is al vaker gezegd en het zal in de toekomst ook nog vaker gezegd worden: de Surinaamse landbouwsector heeft de potentie om één van de pijlers van de Surinaamse economie te worden. Maar voedselschuur van de Caricom, de ambitie die enkele jaren geleden door Suriname is uitgesproken, word je niet zomaar. Er zijn nog veel stappen te zetten op landbouwgebied. Van de 1.2 miljoen hectare aan potentiële landbouwgrond in Suriname wordt er momenteel slechts 83.000 hectare gebruikt. De sector droeg in 2016 voor 12 procent bij aan het GDP van Suriname en ongeveer 3.5 procent van de totale Surinaamse export bestond uit voedsel.⁶ Ter vergelijking: 76 procent van de totale Surinaamse export bestaat uit goud.⁷ Deze cijfers zullen u vast niet erg verbazen, want we weten allemaal dat de Surinaamse economie grotendeels afhankelijk is van goud en olie. Maar het toont wel dat er ruimte is voor economische diversificatie en het ontwikkelen van andere productiesectoren – zoals de landbouwsector.

Daarvoor is het wel van belang dat er een duidelijke visie bestaat bij de overheid over waar men de Surinaamse landbouwsector in – bijvoorbeeld – 20 jaar ziet. We weten dat de staatskas van de overheid wel eens rijker gevuld is geweest, om het zo uit te drukken, en dit maakt het moeilijker om een visie te

ontwikkelen en uit te voeren. Ook privaat investeren in de landbouw sector is tegenwoordig moeilijk – krediet is duur, export is onzeker en boeren zijn door de crisis huiverig om grote investeringen te doen.

Toch zijn er wel duidelijk innovatieve ondernemers in Suriname die een lange termijn visie hebben, risico's durven nemen en laten zien dat het kan. Ik ben nog niet zo lang in Suriname, maar ik heb al de kans gehad om een paar van deze pioniers te ontmoeten. Ik denk daarbij wederom aan Ruud Souverein, die enkele jaren geleden met Suriname Candied Fruits is begonnen en tegenwoordig plannen heeft om uit te breiden naar andere groente- en fruitsoorten. Ik denk ook aan de heer Gopal van Gopex, die begrijpt dat internationale certificering een *must* is om te exporteren en daarom momenteel de lange – en moeizame – weg van certificering bewandelt. En ik denk aan de visserijsector, waar Marisa Fisheries van Johnny de Boer vorige week twee nieuwbouw vistrawlers in de vaart heeft genomen. Beide schepen zijn in Nederland gebouwd en zijn helemaal geschikt om te vissen onder tropische omstandigheden. Drie voorbeelden, en er zijn er meer, van Surinaamse bedrijven die kansen zien, daarop anticiperen en daar ook de vruchten van plukken.

Dames en heren,
Concluderend, we hebben het vandaag over een essentiële sector van de economie, voor Nederland, voor Suriname, voor de wereld. Er gebeurt veel in die sector, maar de uitdagingen zijn van een zodanige

omvang dat er nog veel meer moet gebeuren. Om het voedselprobleem aan te pakken, om de economie te ondersteunen, om de klimaatverandering te mitigeren. Daar zijn creatieve landbouwers voor nodig, die duurzaamheid hoog in het vaandel hebben. Om die reden verheug ik me op de uitreiking vanmiddag van een award , aan de Duurzaamste MKB landbouwer. Ik ben benieuwd welke ondernemer dit jaar door de jury is gekozen.

En als laatste wil ik stichting Duurzame Ontwikkeling Nederland Suriname, met als aanjager de heer Hendrik Comvalius, hartelijk danken voor de organisatie van deze conferentie.

Ik wens u allen een goed congres toe.

⁷ - <https://atlas.media.mit.edu/nl/profile/country/sur/>